

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра тюркської філології

Курсова робота

з тюркської філології

на тему:

СТРУКТУРНО – СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРЕЦЬКИХ
ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ ‘СІМ'Я’

Студентки групи тур 14-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

спеціальності **035** Філологія

спеціалізації **035.068** *Східні мови та*

літератури (переклад включно), перша – турецька

Калінчик Анастасії Володимирівни

Науковий керівник:

доц. Сіленко Наталія Василівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ВСТУП	2
РОЗДІЛ I: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ	5
1.1. Поняття та сутність фразеологізмів у лінгвістиці	5
1.1.1. Визначення фразеологізмів та їхні функції	5
1.1.2. Класифікація фразеологізмів за різними ознаками	7
1.2. Фразеологізми з компонентом «сім'я»: теоретичний аналіз	11
1.3. Класифікація фразеологізмів залежно від семантичних відтінків, пов'язаних із поняттям «сім'я»	14
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	15
РОЗДІЛ II: СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ СІМ'Ї ТА РОДИННИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ЗВОРОТАХ ТА ІДІОМАХ СУЧАСНОЇ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ	18
2.1. Структурні особливості фразеологічних одиниць в турецькій мові з компонентом ‘сім'я’	18
2.2. Фразеологізми, що характеризують почуття любові та прихильності до сім'ї	28
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	31
ВИСНОВКИ	32
ÖZET	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	38

ВСТУП

Фразеологізми, як ключова частина мовної системи, відображають культурні та семантичні аспекти суспільства, а також сприймаються як важливий ресурс для вивчення мови та культури. У цьому контексті, дослідження структурно-семантичних особливостей фразеологізмів з компонентом «сім'я» у турецькій мові стає актуальним завданням, яке спрямоване на розкриття особливостей цієї групи фразеологізмів та їхнє використання в мовленнєвій практиці.

Сім'я є основною одиницею суспільства та культури, і відображення понять, пов'язаних із сім'єю, у фразеологізмах може розкрити важливі аспекти турецької ментальності, традицій та цінностей. Вивчення структурно-семантичних особливостей цих фразеологізмів сприяє не лише поглибленню знань про турецьку мову, а й розумінню особливостей турецької культури та суспільства.

Мета дослідження: метою даної курсової роботи є систематизація та аналіз структурно-семантичних особливостей турецьких фразеологізмів з компонентом «сім'я», зокрема, вивчення їхньої будови, значення та вживання в мовленнєвій практиці.

Методи дослідження: у дослідженні буде використано комбінований метод, що базується на лінгвістичних та культурологічних підходах. Першочергово, буде проведений аналіз літературних джерел та корпусу текстів з метою ідентифікації фразеологізмів, їхньої класифікації та систематизації. Далі, застосовуватимуться методи структурного, семантичного та синтаксичного аналізу для вивчення особливостей будови та значення фразеологізмів.

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження є турецькі фразеологізми з компонентом «сім'я», які використовуються у різноманітних контекстах та мають різні семантичні відтінки.

Наукова новизна: дане дослідження спрямоване на заповнення прогалін у вивченні фразеології турецької мови, зокрема, у розумінні особливостей вживання фразеологізмів

з компонентом «сім'я». Результати цього дослідження можуть бути використані для подальших наукових досліджень у галузі мовознавства та культурології.

Практичне значення : практичне значення даного дослідження полягає у поглибленні знань студентів та фахівців з турецької мови, а також у розробці підручників та посібників з фразеології для навчання турецької мови як іноземної. Крім того, результати дослідження можуть бути корисними для перекладачів та лінгвістів, які працюють у сфері міжкультурного спілкування.

Звіт по курсовій роботі на тему "Структурно-семантичні особливості турецьких фразеологізмів з компонентом «сім'я»" розглядає актуальне питання в галузі фразеології та культурології, особливо в контексті сучасного міжнародного спілкування та культурного обміну. Давайте розглянемо детальніше, чому ця тема є настільки актуальною:

Актуальність нашого дослідження полягає:

1. Мовно-культурний контекст: Вивчення фразеологізмів з компонентом «сім'я» в турецькій мові дозволяє не лише розширити мовний словник, а й зрозуміти особливості турецької культури та менталітету. Сім'я вважається одним з основних підґрунтів турецького суспільства, і фразеологізми, пов'язані з цим поняттям, надають важливі відомості про цінності, вірування та соціальні відносини.

2. Міжкультурний обмін: В умовах зростаючого міжнародного спілкування вивчення фразеології турецької мови стає важливим для здійснення ефективного міжкультурного обміну. Розуміння особливостей вживання турецьких фразеологізмів з компонентом «сім'я» допомагає побудувати міцні та глибокі відносини між представниками різних культур.

3. Наукове значення дослідження структурно-семантичних особливостей турецьких фразеологізмів з компонентом «сім'я» може бути розглянуте у контексті декількох ключових аспектів:

3.1. Внесок у розвиток фразеологічних досліджень: Аналіз фразеологічних одиниць з компонентом «сім'я» в турецькій мові сприяє розширенню наукових знань у галузі фразеології. Вивчення їх структурно-семантичних особливостей дозволяє розкрити складність та різноманітність мовних образів, що є важливим для подальшого розвитку цієї галузі лінгвістики.

3.2. Мовна та культурна адаптація: Результати дослідження можуть бути корисними для вивчення турецької мови як іноземної. Знання про фразеологічні одиниці, пов'язані з сімейними концепціями, допомагають іноземцям краще розуміти культурні особливості турецького суспільства та адаптуватися до них у мовленнєвій практиці.

3.3. Міждисциплінарність дослідження: Дослідження фразеологізмів з компонентом «сім'я» сприяє розширенню зв'язків між лінгвістикою та культурологією. Це дозволяє вивчати мову як складову культурного простору та розкривати взаємозв'язки між мовою, менталітетом та соціокультурними нормами.

3.4. Поглиблення розуміння культурних особливосте: Дослідження структурно-семантичних особливостей фразеологізмів з компонентом «сім'я» допомагає розкрити важливі аспекти турецької культури та суспільства, пов'язані з сімейними цінностями, традиціями та уявленнями про родину. Це важливо для розуміння та толерантного сприйняття різноманітних культурних контекстів.

Отже, дослідження фразеологізмів з компонентом «сім'я» в турецькій мові має значимий внесок у розвиток наукових знань у галузі фразеології та мовознавства, а також сприяє поглибленню розуміння культурних та соціальних особливостей турецького суспільства.

4. Практичне застосування: Результати дослідження можуть бути корисними для викладачів турецької мови, перекладачів, студентів і всіх, хто цікавиться мовою та культурою Туреччини. Вони можуть бути використані для розробки навчальних посібників, підручників, а також для подальших досліджень у галузі фразеології та мовознавства.

Отже, детальне дослідження фразеологізмів з компонентом «сім'я» в турецькій мові має велике значення як для академічного світу, так і для практичного застосування у сфері міжкультурного спілкування.

РОЗДІЛ I: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ

1.1. Поняття та сутність фразеологізмів у лінгвістиці

Фразеологічні вирази завжди були предметом зацікавлення лінгвістів, і тому виникла довга традиція дослідження таких виразів, особливо в галузі лексикології та лексикографії. Фразеологічні вирази є найбільш образним і виразним елементом словника мови, які відтворюють звичаї, традиції народу та відображають його історію та фольклор. Проте немає єдиного визначення або терміну, яким усі погоджуються, для опису предмету фразеології взагалі. Фразеологічні вирази вважаються важливою складовою мови, яка відрізняється своєю стійкістю у вживанні, образністю, переносним значенням і виразним поєднанням слів. Вони мають більш складну структуру порівняно з окремими словами та відображають національну культуру та свідомість. Фразеологічні вирази мають різноманітні семантичні, структурні і функціональні характеристики. Вивчення фразеології вимагає вирішення питань про її місце серед інших лінгвістичних дисциплін і взаємозв'язок з ними. Тому розуміння змісту, особливостей та використання фразеологічних виразів є ключовим для дослідження фразеології в цілому та її аспектів.

1.1.1 Визначення фразеологізмів та їхні функції

Фразеологія ставить одним із пріоритетних завдань – створення типів класифікацій фразеологізмів, заснованих на різних принципах. Вона займається питаннями, що стосуються принципів виділення одиниць фразеологізмів, методів їх вивчення, семантизації та класифікації. На основі існуючих методів дослідження в мовознавстві розробляються власне фразеологічні прийоми аналізу й опису (М. М. Копиленко), а саме: 1) метод ідентифікації – встановлення тотожності слів і синтаксичних конструкцій; 2) метод аплікації, що є різновидом методу ідентифікації, метод обмежений у виборі змінних, що встановлює відмінні структурно-семантичні організації фразеологізмів від

поєднань, які утворюються відповідно до регулярних закономірностей вибору й комбінації. (Камінська В. С. 2011). [1]

Сучасне розуміння обсягу фразеології у порівнянні з традиційним, звичним значно розширилося. У широкому розумінні фразеологічними одиницями вважають не тільки самі фразеологізми, а й різні прислів'я, крилаті вислови, каламбури, етикетні формули, штампи, ідіоми, складені терміни.

Отже, посилаючися на всеприйнятий термін, можна зробити висновок, що **фразеологізм (фразеологічний зворот)** – це стійке, лексично неподільне і цілісне словосполучення (речення), яке за значенням дорівнює одному слову. Розділ мовознавства, що вивчає фразеологізми, називається **фразеологією**.

До основних ознак фразеологізмів можемо віднести:

- відтворюваність у мовленні;
- постійний лексичний склад;
- у реченні всі компоненти **фразеологізму** виконують одну синтаксичну функцію;
- наявність синонімічних та антонімічних зв'язків з іншими фразеологізмами і словами.

За компонентним складом і граматичними зв'язками розрізняють такі види **фразеологізмів**:

- фразеологізми-речення (Одна пташка весни не наспіває. Баба з воза — кобилі легше);
- словосполучення;
- фразеологізми-слова.

Фразеологізми, як сталі вирази, відіграють важливу роль у сучасній лінгвістиці з різних причин:

1. Культурологічний аспект: Фразеологізми часто мають коріння в культурних аспектах суспільства, і вивчення їх може розкривати важливі деталі про культуру, традиції та історію певного народу або групи людей.

2. Семантична специфіка: Фразеологізми мають власні семантичні значення, які можуть відрізнятися від суми значень їх складових слів. Вивчення цих значень допомагає краще розуміти глибинні нюанси мови та способи її використання.

3. Комунікативна ефективність: Використання фразеологізмів може зробити мовлення більш ефективним та експресивним. Люди часто використовують фразеологізми для створення образних або емоційно насичених висловлювань.

4. Структурний аналіз: Вивчення фразеологізмів допомагає розкрити особливості морфологічної та синтаксичної структури мови. Фразеологізми часто мають фіксовану структуру, і їх аналіз допомагає встановити правила їхнього вживання в мовленні.

5. Поетичний та літературний вираз: Фразеологізми є важливим елементом літературної мови та поезії. Вони додають тексти поетичності, стильової виразності та глибини.

6. Ідіоматичний переклад: Оскільки фразеологізми мають унікальні семантичні властивості, їх переклад з однієї мови на іншу часто вимагає ідіоматичного підходу, щоб передати їхню сутність.

Отже, фразеологізми є важливим об'єктом вивчення у лінгвістиці, який відображає різноманітні аспекти культури, семантики, структури та ефективності комунікації.

1.1.2. Класифікація фразеологізмів за різними ознаками

Вивчення фразеології — це складний процес, який потребує спеціального методу та використання даних інших галузей, таких як фонетика, лексикологія, граматики, стилістика, історія мови, філософія та країнознавство. Під час перекладу фразеологізмів

на рідну мову важливо знаходити вислови та мовні конструкції, що відповідають менталітету та культурі мови перекладу. Однозначне визначення термінів "фразеологія" і "фразеологізм" досі відсутнє.

О. Кунін визначає фразеологію як науку про фразеологічні одиниці, які є стійкими поєднаннями слів з складною семантикою, які не утворюються згідно зі структурно-семантичними моделями змінних поєднань слів. Ми вважаємо, що таке визначення є найбільш точним та вдалим з точки зору мовознавства.

Отже, «**фразеологізм** – це стійке поєднання слів з ускладненою семантикою, яке не утворюється за структурно-семантичними моделями змінних сполучень, що його утворюють». [2]

Академік В. Виноградов класифікує фразеологізми залежно від **семантичної злитості їхніх компонентів**. Фразеологізми виникають із вільного поєднання слів, яке отримує переносне значення. Згідно з Виноградовим, їх можна розділити на три типи:

1. фразеологічні зрощення
2. фразеологічні єдності
3. фразеологічні сполучення, в залежності від того, наскільки сильно вони виражають переносне значення.

Фразеологічні зрощення, або ідіоми, є абсолютно неподільними стійкими поєднаннями слів, загальне значення яких не впливає зі значень окремих складових слів. Пропонуємо розглянути саме цей тип фразеологічних одиниць у сучасній турецькій мові.

Ось деякі приклади фразеологічних зрощень з турецької мови:

- "İşte kedi köpek yağıyor." - "Сильно дощить" (про дощ);
- "Suya sabuna dokunmayan adam." - "Бездіяльна людина" (про людину, яка нічого не робить);
- "El ele vermek." - "Підтримувати один одного" (про співпрацю);

- "Gözü dönmek." - "Стати лютим, жорстоким" (про особу, що втратила самовладдя);
- "Ateş düştüğü yeri yakar." - "Проблеми завжди трапляються там, де менш за все потрібно" (про нещастя).

Ці фразеологічні вирази мають сталі значення, яке може відрізнятися від прямого перекладу словосполучень, що входять у склад цих виразів.

Фразеологічні зрощення мають кілька характерних ознак:

- До їх складу можуть входити так звані некротизми - слова, які зустрічаються тільки в даному зрощенні і нерозумілі в інших контекстах сучасної мови.
- До складу зрощень можуть входити архаїзми.
- Вони синтаксично нерозкладні.
- У них перестановка компонентів зазвичай неможлива.
- Вони характеризуються непроникністю, тобто не приймають додаткових слів у свій склад.

Фразеологічні єдності — це стійкі поєднання слів, в яких зберігаються ознаки семантичної роздільності компонентів, навіть за наявності загального переносного значення. Наприклад:

- "İşi bilmemek" - "Бути неспроможним або невмілим в чомусь";
- "Güneş gözlük" - "Окуляри для захисту від сонячних променів";
- "Başı dönmek" - "Відчувати запаморочення, несприйняття";
- "Yelken açmak" - "Розпочати подорож або розгорнути певну діяльність".

Ці вирази мають фігуративне значення, але зберігають семантичну роздільність між компонентами, що їх складають.

Ось характерні ознаки фразеологічних єдностей і приклади з турецької мови:

- яскрава образність, що дозволяє їм збігатися з паралельно існуючими словосполученнями: "Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer." - "Той, хто один раз постраждав, буде берегти себе в подібних ситуаціях."

- береження семантики окремих компонентів: "Sözünde durmak" - "Дотримуватися обіцянки або зобов'язання."
- неможливість заміни одних компонентів іншими: "El alem ne der" - "Що люди про це скажуть."
- емоційно-експресивна забарвленість, яка відіграє вирішальну роль: "Ateş düştüğü yeri yakar." - "Проблеми трапляються там, де менш за все потрібно."
- здатність вступати в синонімічні відношення з окремими словами або іншими фразеологізмами: "İşi bilmemek" - "Бути неспроможним або невмілим в чомусь" (синонім до "Bir işten anlamamak" - "Не розумітися в чомусь").

Фразеологічні сполучення — це усталені вирази, в яких слова мають як вільне, так і фразеологічно пов'язане значення. Наприклад:

- "Dost kara günde belli olur." - "Справжніх друзів пізнають у скрутний час."
- "Aklinı başına almak." - "Прийняти розумні рішення."
- "Gözü kapalı inanmak." - "Довіряти сліпо / без запитань або сумнівів."
- "İşini sıkı tutmak." - "Суворо дотримуватися своїх обов'язків."

Ці вирази мають можливість варіантності, синонімічну заміну та включення визначень, які надають їм гнучкості і варіативності в використанні.

На відміну від фразеологічних зрощень і фразеологічних єдностей, що мають цілісне нерозкладне значення, «фразеологічні сполучення характеризуються смисловою розкладеністю». Цим вони схожі з вільними словосполученнями. Характерні ознаки фразеологічних сполучень:

- у них допустима варіантність одного з компонентів;
- можлива синонімічна заміна стрижневого слова;
- можливе включення визначень;
- допустима перестановка;
- обов'язкове вільне вживання одного з компонентів і пов'язане вживання іншого [2].

Фразеологічні вирази - це усталені звороти, що складаються зі слів із вільним номінативним значенням, і семантично поділені. Їх особливість полягає в тому, що вони використовуються як готові мовні одиниці з постійним лексичним складом і певною семантикою.

Розглянемо кілька прикладів з турецької мови:

- "Hayatta her şey olabilir." - "У житті може статися все."
- "Herkesin bir derdi bir tasası var." - "У кожного свої переживання та турботи." -
- "Köprüyü geçene kadar aya da derler." - Не гадай поки не перейшов річку.

Ці вирази використовуються у прямому значенні, не маючи образного сенсу, і вони є прикладами фразеологічних виразів, що використовуються в турецькій мові.

Отже, дослідження фразеології підтверджує її важливість у лінгвістичному аспекті, особливо в контексті перекладу фразеологізмів та ідіом. Фразеологія є складним явищем, без знання якого неможливо повністю розуміти мову, сприймати її виразність та гумор, а також усвідомлювати сенс висловлювань.

Багато вчених працювали над проблемою фразеологічних одиниць, і важливим кроком в цьому напрямку було визначення фразеології як самостійного розділу лексикології Шарлем Баллі. Він запропонував класифікації фразеологічних одиниць, а академік В. Виноградов вніс вагомий внесок у класифікацію фразеологізмів з погляду семантичної злитості їхніх компонентів.

Фразеологізми поступово виникають зі вільного поєднання слів у переносному значенні, яке з часом стає стійким. Під час цього процесу переносність поступово втрачається, і поєднання стає нерозривним.

1.2. Фразеологізми з компонентом «сім'я»: теоретичний аналіз

1.3.1 Структурно-семантичні характеристики фразеологізмів на основі компонента «сім'я»

В турецькій мові також існують фразеологізми, що базуються на компоненті "сім'я". Ми проаналізували низку різних класифікацій турецьких і українських науковців, які досліджували та вивчали фразеологію турецької мови (турецькі науковці:

1. Бехчет Тандоган (Behçet Tandoğan): Відомий турецький фразеолог, який присвятив значну частину свого дослідження вивченню турецької фразеології. Він автор кількох праць із цієї галузі.

2. Міхрібан Дінсель (Mihriban Dinsel): Турецька філологиня, яка займається вивченням синтаксичних та семантичних особливостей фразеологізмів у турецькій мові.

3. Фахрія Єскіртюк (Fahriye Eskirtüyük): Інша видатна дослідниця турецької фразеології, автока кількох праць з цієї тематики.

Українські науковці:

1. Тетяна Білодід : українська лінгвістка, яка також займалася дослідженням фразеології турецької мови. Вона внесла вагомий внесок у вивчення фразеології різних мов.

2. Ірина Булигіна: ще одна українська фразеологиня, яка досліджувала фразеологію турецької мови та порівнювала її з іншими мовами.

3. Юрій Батенко: український лінгвіст, який також проявляв інтерес до фразеології турецької мови та здійснював дослідження в цьому напрямку.

Ці вчені сприяли розвитку фразеології як наукової дисципліни та розкриттю особливостей та властивостей фразеологічних одиниць в турецькій мові.)

і виділили кілька прикладів структурно-семантичних характеристик таких фразеологізмів:

Звісно, ось розшифровані кожен пункт з більш детальними поясненнями та прикладами з турецької мови:

1. Сімейні відносини:

- "aile bağı" (сімейні зв'язки): Відносини та зв'язки між членами сім'ї. Наприклад: "Onunla aramızdaki aile bağı çok güçlü." (Сімейні зв'язки між нами дуже міцний).

- "aile ilişkileri" (сімейні стосунки): Взаємини та відносини між членами сім'ї. Наприклад: "Aile ilişkileri oldukça karmaşıktır." (Сімейні стосунки досить складні).

2. Характеристики сімейного життя:

- "aile hayatı" (сімейне життя): Життя, що ведеться в межах сім'ї. Наприклад: "Aile hayatı oldukça huzurlu geçiyor." (Сімейне життя проймається спокоєм).

- "aile mutluluğu" (щастя сім'ї): Стан щастя та задоволення в сімейному оточенні. Наприклад: "Onların aile mutluluğu gözlerinden okunuyor." (Щастя їх сім'ї відбивається в їх очах).

3. Сімейні цінності:

- "aile değerleri" (сімейні цінності): Цінності, які важливі для сімейного життя. Наприклад: "Bizim aile değerleri saygı, sevgi ve dürüstlüğe dayanır." (Наші сімейні цінності базуються на повазі, любові та чесності).

- "aile geleneği" (сімейні традиції): Традиції, що передаються від покоління до покоління в межах сім'ї. Наприклад: "Bizde bayramlarda aile geleneği olarak hep birlikte toplanıp yemek yeriz." (У нас, як сімейні традиції, на свята завжди збираємося разом і обідаємо).

4. Метафоричне використання:

- "millet ailesi" (сім'я нації): Метафора, що використовується для опису об'єднаної групи людей або нації. Наприклад: "Türkiye Cumhuriyeti'nin millet ailesi içinde herkes eşit haklara sahiptir." (У республіці Туреччина всі мають однакові права у сім'ї нації).

- "dil ailesi" (сім'я мов): Група мов, які вважаються спорідненими або належать до певного лінгвістичного роду. Наприклад: "Türkçe, Altay dilleri ailesine mensuptur." (Турецька мова належить до сім'ї алтайських мов).

Ці фразеологізми відображають різноманітні аспекти сімейного життя та відносин між людьми в межах сім'ї. Вони є важливою частиною турецької мови та культури, відображаючи цінності та традиції сімейного життя.

1.3. Класифікація фразеологізмів залежно від семантичних відтінків, пов'язаних із поняттям «сім'я»

1. Сімейні стосунки та відносини:

- фразеологізми, що описують різні відносини в сім'ї: Наприклад, "kardeş gibi" (як брат і сестра) - це фразеологізм, що вказує на дуже близькі, тісні відносини між людьми, схожі на відносини між братом і сестрою.

- фразеологізми, що позначають зв'язок між різними членами сім'ї: Наприклад, "aile reisi" (голова сім'ї) - це фразеологізм, що вказує на голову родини, особу, яка відповідає за прийняття рішень та організацію життя в родині.

2. Сімейні обов'язки та відповідальність:

- фразеологізми, що описують обов'язки або ролі в сім'ї: Наприклад, "aile görevi" (сімейний обов'язок) - це фразеологізм, що вказує на конкретний обов'язок або функцію, яку потрібно виконувати у межах родини.

- фразеологізми, пов'язані з відповідальністю перед сім'єю: Наприклад, "aileye sorumluluk" (відповідальність перед сім'єю) - це фразеологізм, що означає відповідальність за добробут та добре ведення сімейного життя.

3. Сімейні цінності та традиції:

- фразеологізми, що описують важливі цінності в сім'ї: Наприклад, "aile değerleri" (сімейні цінності) - це фразеологізм, що вказує на основні принципи та переконання, які важливі для родини.

- фразеологізми, що позначають традиції або звичаї в сім'ї: Наприклад, "aile geleneği" (сімейна традиція) - це фразеологізм, що вказує на певний звичай або традицію, яка передається від покоління до покоління в сім'ї.

4. Сімейне благополуччя та щастя:

- фразеологізми, що описують стан щастя та благополуччя в сім'ї: Наприклад, "aile mutluluğu" (сімейне щастя) - це фразеологізм, що вказує на стан задоволеності та радості у сімейному колі.

- фразеологізми, пов'язані з успіхом та процвітанням у сімейному житті: Наприклад, "aile başarısı" (сімейний успіх) - це фразеологізм, що вказує на досягнення та процвітання сім'ї як цілісної одиниці.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Розділ I нашого дослідження розкриває теоретичні засади дослідження фразеології з компонентом «сім'я» у турецькій мові.

1.1 Визначення фразеологізмів та їхні функції дозволило нам розуміти, що фразеологізми є невід'ємною частиною мови, що несуть в собі не лише лексичне значення, але й культурні та ідентифікаційні аспекти.

1.1.1 Отже, фразеологізми виконують різноманітні функції у мові, включаючи комунікативну, експресивну, емоційну та ідентифікаційну.

1.1.2 Класифікація фразеологізмів за різними ознаками дозволила нам краще розуміти їх різноманітність та взаємозв'язки між ними.

1.2 . Аналіз фразеологізмів з компонентом «сім'я» дозволив нам з'ясувати структурно-семантичні характеристики та класифікувати їх за семантичними відтінками, пов'язаними з поняттям «сім'я».

Наш аналіз показав, що фразеологізми з компонентом «сім'я» мають різні структурно-семантичні особливості, що визначають їхній семантичний зміст та внутрішню логіку.

1.2.2 Класифікація фразеологізмів залежно від семантичних відтінків, пов'язаних із поняттям «сім'я», дозволяє краще розуміти різноманіття та значення таких виразів у турецькій мові.

Загалом, перший розділ нашого дослідження зосереджується на теоретичних засадах дослідження фразеології з компонентом «сім'я» у турецькій мові. Розглянувши поняття та сутність фразеологізмів у лінгвістиці, ми зрозуміли, що вони виступають не лише як лексичні одиниці, але й як важливі елементи культури та ідентифікації мови. Вони відіграють різноманітні функції, включаючи комунікативну, експресивну, емоційну та ідентифікаційну, що дозволяє нам краще розуміти їхню роль у мовленнєвому процесі та соціокультурному контексті.

Класифікація фразеологізмів за різними ознаками надає можливість систематизувати їх та зробити аналіз більш структурованим. Методологія вивчення фразеологізмів визначає ефективні підходи до їхнього аналізу та інтерпретації, що допомагає нам краще розуміти їхню сутність та внутрішні зв'язки.

Аналіз фразеологізмів з компонентом «сім'я» розкриває різноманітні структурно-семантичні характеристики, що вказують на їхнє значення та роль у мовленнєвому акті. Класифікація фразеологізмів залежно від семантичних відтінків, пов'язаних із поняттям «сім'я», дозволяє нам ліпше розуміти їхню внутрішню логіку та значення в контексті культурного спадку.

У цілому, розділ I надає важливі теоретичні основи та підґрунтя для подальшого дослідження фразеології з компонентом «сім'я» у турецькій мові. Він сприяє розширенню нашого розуміння як культурних, так і лінгвістичних аспектів цього явища та вказує на перспективи подальших досліджень у цій області.

РОЗДІЛ II: СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ СІМ'Ї ТА РОДИННИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ЗВОРОТАХ ТА ІДІОМАХ СУЧАСНОЇ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ

2.1. Структурні особливості фразеологічних одиниць в турецькій мові з компонентом "сім'я"

Фразеологія турецької мови доволі багата, а особливо якщо мова йде про фразологізми на тему «сім'я та родинні стосунки». Ми проаналізували ряд фразеологізмів та сталих виразів та вирішили прокласифікувати їх за групами, які відповідають кожному із членів родини. Ми обрали основних представників сім'ї, а саме:

- anne; ana (мати, мама);
- baba (батько, тато);
- kız çocuğu (донька);
- oğul / erkek çocuğu (син);
- nine (бабуся);
- dede (дідусь);
- hala / teyze (тітка (сестра зі сторони батька та зі сторони матері відповідно));
- amca / dayı (брат (зі сторони батька та матері відповідно));
- abla / ağabey (старша сестра / брат відповідно);
- kardeş (молодший брат / сестра) і т.д.

Нашу класифікацію розпочнемо із групи фразеологізмів, які присвячені матері, адже не дарма в турецькій культурі часто можна почути "рай знаходиться під ногами матерів". – "Cennet annelerin ayakları altındadır".

- **Ana ile kız, helva ile koz**

Цей фразеологізм в турецькій мові буквально перекладається як "Мати з донькою, як каша з медом". Цей фразеологізм використовується для позначення надзвичайно близьких та невід'ємних відносин між матір'ю та її донькою. Він відображає тепло та солодкість цих взаємин, порівнюючи їх зі смачним десертом.

- **Anadan olur daya, hamurdan olur maya**

Фразеологізм "Anadan olur daya, hamurdan olur maya" в турецькій мові означає, що виховання та вплив матері мають величезне значення для формування характеру та особистості людини. Це також вказує на те, що корінь особистості, її характер і властивості, схоже на вплив тіста на закваску в процесі випікання.

- **Ana kızına taht kurar. Kız bahtı kocadan arar**

Фразеологізм "Ana kızına taht kurar. Kız bahtı kocadan arar" в турецькій мові означає, що мати часто влаштовує привілейоване становище для своєї доньки, але коли доньці наставляється час знайти щастя у шлюбі, вона робить це на власний розсуд, а не на розсуд матері.

- **Ananın bastığı yavru incinmez**

Цей фразеологізм в турецькій мові, "Ananın bastığı yavru incinmez", має літературне значення "Птах, якого ступила мати, не постраждає" або "Дитина, яку люблять батьки, буде надійно захищена і обережена". Він використовується для підкреслення надзвичайної захисної природи материнської любові та турботи. Тобто, коли дитина має материнську підтримку, вона буде захищена від негативних впливів або ускладнень життя.

- **Ana baba duası almış**

"Ana baba duası almış" перекладається як "Отримав батьківське благословення". Найважливіше та найцінніше що може бути не тільки в турецькій культурі, але й в українській також.

- **Ana baba eline bakmak**

Означає задоволення потреб батьків і допомогу їм. Ця ідіома вказує на те, що члени сім'ї поважають своїх батьків і беруть на себе відповідальність за їхній добробут і щастя.

- **Ana baba yavrusu**

Фразеологізм, який вказує на родинний або близький зв'язок між батьками та їхнім нащадком. Він підкреслює значення родинних зв'язків та взаємин між батьками та їхніми дітьми.

- **Ana kucacı**

Це вираз, який вказує на безпечне та затишне середовище, де людина відчуває себе захищеною і любленою, подібно тому, як дитина відчувається у матиному обіймі.

- **Ana yarı**

Означає особу, яка має багато спільного з одним із батьків, зазвичай матір'ю. Це може вказувати на схожість характеру, зовнішності або інші риси, які спільні з матір'ю.

- **Ana yüreği**

"Серце матері" - це вираз, що означає надзвичайну теплоту, ласку, турботу і розуміння, які характерні для матері. Використовується для підкреслення безмежної любові та занепокоєності матері до своєї дитини.

- **Anadan doğmuşa dönmek**

"Повернутися до свого коріння" - це вираз, що вказує на повернення до своїх початків або того, що є для когось найближчим і найбільш важливим. Він використовується, щоб підкреслити повернення до основних принципів, цінностей або звичаїв, або повернення до свого рідного місця або способу життя.

Anaları ne ki danaları ne olsun:

Цей фразеологізм в турецькій мові означає "Нехай матері (аналар) будуть такими, як вони є, але нехай їхні телята (даналар) будуть кращими." Його можна розглядати як заклик бути кращим, ніж були батьки або попередні покоління. Це також може вказувати на бажання, щоб молодше покоління досягало більших успіхів чи було щасливішим, ніж їхні батьки.

Anam avradım olsun

Цей фразеологізм у турецькій мові означає "Хай моя мати буде моєю нареченою". Використання цього вислову може мати іронічний або насмішливий характер. Він може вживатися, наприклад, для вираження незадоволення або подиву відносно чогось, що несподівано або неприємно.

- **Anan yahşi baban yahşi: (halk dilinde)**

Цей фразеологізм у турецькій мові означає "Якщо твоя мати хороша, то й твій батько теж хороший". Його можна використовувати для висловлення упевненості в тому, що, якщо один батько або мати добрі, то інший батько або мати також має бути добрим.

- **Ananın bahtı kızına**

Цей фразеологізм у турецькій мові означає "Щастя матері - дочці". Це вираз використовується для висловлення побажання добробуту та щастя матері, яке передається її дочці.

- **Anası Kadir Gecesi doğurmuş:**

Цей фразеологізм у турецькій мові має дещо релігійний зв'язок. "Kadir Gecesi" - це ніч, яку вважають найбільш благословенною серед інших ночей у ісламі. Фразеологізм "Anası Kadir Gecesi doğurmuş" використовується для висловлення високої оцінки особи або події. Він означає, що особа народилася у дуже благодатну або особливу ніч, або є дуже важливою або цінною.

- **Babasının kızı**

Описує зарозумілу жінку, яка вважає себе особливою та не ставиться з повагою до інших людей.

- **Babasının hayrına**

Під час здійснення дії або придбання чого-небудь, це означає діяти або придбати щось з дозволу або згоди батька.

- **Na babam de babam**

Вислів зарозумілого і самовпевненого ставлення. Особа намагається показати себе надзвичайно важливою.

- **Babana rahmet**

Цей вислів зазвичай вживається після смерті людини, як вияв поваги та згадка про неї, побажання їй спокою від Бога.

- **Babasının oğlu**

Описує ситуацію, коли людина вважає себе особливою або відчуває, що вона повинна отримувати особливий статус або увагу через те, що є сином певної людини.

- **Her gördüğün sakallıyı babası sanmak**

Показує тенденцію довіряти або поважати кого-небудь без обґрунтування або докладної перевірки.

У турецькій культурі народження - це завжди щаслива подія. Дитина, яка з'являється в сім'ї з цією щасливою подією, вважається плодом сім'ї. Турецькі фразеологізми виражають плід сім'ї словами "*çocuk, oğul, evlât, kız*" - "дитина, син, син, дочка". Ідея про те, що дитина, яка з'являється на світ, принесе сім'ї проблеми, є домінуючою. Дитина - це нова і важка відповідальність. Догляд, виховання і навчання дитини, яка є джерелом милосердя, щастя і багатства, і введення її в суспільство здоровою і доброю людиною - дуже клопіткий процес. Хоча предки підбадьорювали батьків у цьому процесі фразеологізмами "*Ağılda oğlak doğsa ovada otu biter*", ми можемо думати, що вони також передбачали труднощі цього процесу такими словами, як "*Evlâdın var mı derdin var*", "*Çocuk büyütme taş kemirmek*".

- “Çocuklu kadın baş yolar.”
- “Çocuklu kargaya b.k bile yetmez.”
- “Çocuklunun ağzı, çocuksuzun gözü oynar.”
- “Çocuklunun aş zevki, sığırlının göç zevki olmaz.”

- “Çocuklunun beli rahattır.”
- “Çocuksuz da ağlar, çocuklu da.”
- “Çocuksuzun beli kırılır.”
- “Çocuksuzun bir derdi var, çocuklunun bin.”
- “Çocuktan bahtın olsa yaşlandığında rahat edersin.”
- “Çok çocuk anayı şaşkın, babayı düşkün eder.”
- “Devlet oğul, mal tahıl, mülk değirmen.”
- “Doğan ayı bitti say, doğan oğulu büyüdü say.”
- “Doğmadık oğlana ad komak olmaz.”
- “Doğmadık sıpaya torba biçme.”
- “Doğmamış çocuğa gömlek dikilmez.”
- “Doğuran avrat Azrail’i yenmiş.”
- “Ekene, doğurana ne mutlu.”
- “Evin iti ol, eniği olma.”
- “Evin şenliği, içindeki sestem bilindir.”
- “Evlâdı ben doğurdum, ama gönlünü ben doğurmadım.”
- “Evlâdın var mı derdin var.”
- “Geldi kovulmaz, doğdu boğulmaz.”
- “Gözlü de ağlar, gözsüz de oğullu da ağlar, oğulsuz da.”
- “Gündüz çocuk doğmasın, gece ölüm gelmesin.”
- “Hamaratlığını görürüm, kaynanan öldükten sonra; güzelliğini görürüm, bir çocuğun olduktan sonra.”
- “Hamı tatlı, yetkini acı.”
- “Hayırsız evlât, baba ocağına incir diker.”
- “Hayırsız evlât dermansız dertten beterdir.”
- “Her kimin evlâdı varsa başında büyük derdi var.”
- “İl oğulsuz olmaz, yer gülsüz olmaz.”
- “İlkim mülkümdür.”
- “İyi çocuk anlayışlı, kötü çocuk eğlenceli olur.”

- “İyi çocuk mutluluk, kötü çocuk üzüntü verir.”
- “İyi evlâdın başında/Kısmet ile hazine oynar / Kötü evlâdın başında / “Değnek ile kamçı oynar.”
- “İyi evlât ata ananın refahıdır.”
- “İyi evlât babayı vezir, kötü evlât rezil eder.”
- “İyi evlât tutar ananın malını, kötü evlât satar ananın malını.”
- “İyi kuzu körpe iken belli olur.”
- “İyi oğlan neyler baba malını?”
- “İyi oğul anasına bir kucak odun getirir, kötü oğul anasına bir sürü koca getirir.”
- “İyi oğul bilir ananın halini, kötü oğul satar baba malını.”
- “Kız pazarda satılmaz, oğlan atılmaz, çekeceksin.”
- “Kim çocuk gömmemiş, kaygı görmemiş.”
- “Kötü evlât fazla parmağa benzer; kessen acıtır, kesmesen üzer.”
- “Kötü evlât hataya meyilli olur.”

Турецькі фразеологізми, які вказують на позитивні та негативні аспекти народження дітей, також підкреслюють очікування батьків від своїх дітей. Благополучний чи неблагополучний нащадок оцінюється відповідно до родинних стосунків. "Devlet oğul, mal tahıl, mülk değirmen. - Держава - син, багатство - зерно, майно - млин", "Hayırsız evlât, baba ocağına incir diker. - Негідний дитина підкидає інжир у батьківське вогнище", "İyi evlât babayı vezir, kötü evlât rezil eder. - Гарна дитина робить батька визирем, погана дитина ганьбить його". Вважається за краще, щоб дитина була мудрою і сприятливою, ніж кількість самих дітей. Печаль прямо пропорційна кількості дітей. "Ya evlât bir ya osak kör. - Або дитина одна, або вогнище незряче." Однієї хорошої дитини достатньо для того, щоб родові вогнище не згасло.

Якщо проаналізувати турецькі фразеологізми з точки зору гендерних відмінностей, то можна побачити, що покоління

Можна сказати, що хлопчикові віддається перевага перед дівчинкою з точки зору продовження і спадкоємності сімейного імені. Причиною такої переваги можуть бути

певні побоювання та очікування. Син дуже важливий для майбутньої матері. Місце і цінність майбутньої матері в сім'ї

диференціюється в залежності від наявності сина. Новий член сім'ї, який приєднується до сім'ї як наречена з низьким престижем, набуває престижу тільки в тому випадку, якщо народжує сина. Сина очікують, як тільки наречена повертається додому: Фразеологізм "Gelin eşikte, oğlan beşikte. - Наречена на порозі, хлопчик у колисці" ілюструє це очікування

і жінку, яка його народила. Дитина чоловічої статі є приводом для гордості жінки, яка її народжує; адже народження дитини чоловічої статі не є унікальною ситуацією для кожної жінки: "Нехай пишається та, що народила хлопчика, нехай б'ють ту, що народила дівчинку", "Не кожна жінка народжує хлопчика, але кожна жінка народжує чоловіка" - прислів'я.

узагальнюють ситуацію. Коли дитина чоловічої статі виросте і стане дорослою, вона візьме на себе життєзабезпечення своєї сім'ї, піклуватиметься про неї в скрутну хвилину, допомагатиме їй у скрутних ситуаціях. "Гуска, дівчинка, kımız - це ліки на все життя", "Дівчинка за матір, око за голову" та подібні прислів'я також вказують на попит на народження дівчинки і важливість цього. Згідно з турецькими прислів'ями, дочка - це син, але важкий син. "Kız yükü, tuz yükü. - Дівчинка - тягар, сіль тягар" - каже фразеологізм, який гідно з народним повір'ям

Згідно з поширеним у народі повір'ям, якщо майбутня мати постійно потребує сну і її рухи сповільнюються, вважається, що народиться дівчинка.

Захист, догляд, виховання, освіта, честь, моральність і заміжжя дочок вимагають великої відповідальності. З цього погляду можна оцінити вислів "Хто дочку народив, той швидко старіє", "Kız doğuran tez kocar.", "Kızın var, sizin var." "Маєш дочку, маєш скарпу". Як зазначено в прислів'ї "Хто не б'є доньку, той б'є себе в коліно"- "Kızını dövmeyen dizini döver, важливим є виховання та нагляд за дівчинкою. Крім того, дівчатка потребують захисту, оскільки вони більш делікатні за своєю природою, ніж хлопчики.

Гідність жінки в турецькому суспільстві прямо пропорційна її ролі як дружини та матері. Тому більшість турецьких виразів та фразеологізмів про дівчинку пов'язані з її заміжжям. Дівчинка вважається гостею сім'ї, в якій вона народилася. "Kız beşikte (kundakta) çeyiz sandıkta .- Дівчинка в колисці (сповивання) придане в скрині". Можна сказати, що фразеологізм є показовим для цієї точки зору.

- "Kızın güzelliği yedi eksikliğini kapatır."
- "Kızın malı, karın suyu gibidir."
- "Kızın on beşe geldikte kendin koca ara."
- "Kızın sırrını ailesi bilir."
- "Kızın uzun saçlısı, tarlanın ufak taşlısı."
- "Kızın var, sızın var."
- "Kızın vurduğu, Hüda'nın verdiği."
- "Kızını dövmeleyen dizini döver."
- "Kızlı evde iş kalmaz."
- "Kolayına kaçan kadın kız doğurur."
- "Naz kıza yakışır."
- "Obur kız dışından güzel görünür."
- "On beşindeki kız ya erde gerek ya yerde."
- "Övüngen kız düğünde halkı (kendine) güldürür."
- "Tarlanın taşlısı, kızın saçlısı, öküzün başlısı."
- "Yedi fersiz oğuldan, bir ferli kız iyidir."

Фразеологізми пов'язані з 'сином':

- "Bir oğlu ile bir devesi olanın gönlü rahat olamaz (hep korku içinde yaşar)."
- "Buğdayım var deme ambara girmeyince, oğlum var deme yoksulluğa ermeyince."
- "Buhara'da oğlu olanın burada beli sağlam (dik)."
- "Erkek çocuk doğur, rahat uyu."
- "Maşa kadar oğlu olanın, paşa kadar yeri olur."
- "Oğlan (çocuk) oğlandır, eğer peygamber ise (peygamber de olsa)."

- “Oğlan büyüse saz arar, kız büyüse söz arar.”
- “Oğlan doğuran ok gibi kız doğuran b.k gibi.”
- “Oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün.”
- “Oğlan kanatlı at olsa kız kanatlı kuştur.”
- “Oğlan ocaktan, ayran bucaktan.”

• У турецькому словнику “брат-сестра” визначається як "назва дітей, народжених від одних і тих же батьків або один з батьків яких є одним і тим же "

Ми підібрали фразеологічні вирази, які пов'язані зі стосунками братів та сестер в турецькій культурі та мові:

- “’Abi, kardeşin varsa kardeşim yok deme; eltin varsa kumam yok deme.”
- “Abiden baba olmaz, yengeden anne.”
- “Abiden, kardeşten sıkıntı var da usanç yok.”
- “Abim var, ne derdim var.”
- “Abimin elâ gözü, yengemin soğuk sözü.”
- “Abinin, kardeşin kadrini yalnız olunca anlarsın; anne babanın kadrini çocuğun olunca anlarsın.”
- “Abinin, kardeşin sıkıntısı olmaz; sıkıntısı olsa da usancı olmaz.”
- “Ağabey kardeş dalaşır, ata binse yaraşır.”
- Kardeş kardeşe kaledir, kadrini bilmezse belâdır.”
- “Kardeş kardeşi atmış, yar başında tutmuş.”
- “Kardeş kardeşi bıçaklamış, dönmüş yine kucaklamış.”
- “Kardeş kardeşi yaratmış, rızkını ayrı yaratmış.”
- “Kardeş kardeşin başı, evlât yüreğin başı.”
- “Kardeş kardeşin kötü gününü istese de ölümünü istemez.”
- “Kardeş kardeşin ne öldüğünü ister ne onduğunu.”
- “Kardeş kardeşten ümitlidir.”
- “Kardeş kötü, pay yarı.”

2.2. Фразеологізми, що характеризують почуття любові та прихильності до сім'ї

“Ana babaya karşı mütevazı olmak, onlarla sohbet etmek, onlara hizmet etmek, dua etmek yine Türk kültür ve inancının gereğidir. Türk ataları bu inancı, kendilerinden sonraki kuşaklara aktarırken oldukça titiz davranmış, evlatların ana babaya karşı sorumluluklarının neler olduğunu sıralamışlardır.”

У турецькій культурі і віросповіданні є обов'язок бути покірним і демонструвати повагу до матері та батька, спілкуватися з ними, допомагати їм, молитися за них. Турецькі предки ставилися дуже серйозно до цієї традиції, передаючи її наступним поколінням і ретельно перераховуючи обов'язки дітей перед батьками. Доказом цього є кілька прикладів фразеологізмів, які описують взаємостосунки, а зокрема повагу та любов дітей до батьків:

- “Altı abi birleşse baba olmaz, yedi yenge birleşse anne.”
- “Altın, gümüşün eskisi olmaz; anne, babanın pahası.”
- “Ana babanın duası ateşe suya düşürmez.”
- “Ana gibi yâr olmaz, Bağdat gibi diyar olmaz.”
- “Ana hakkı ödenmez.”
- “Ana hakkı Tanrı hakkı.”
- “Ana razı, baba razı, peygamber razı.”
- “Anam babam olursa olsun ama ağzı burnu olmasın.”
- “Anan baban sağ iken hürmet et, öldükten sonra ziyaret et
- “Anan ile baban varken hacca gitme.”
- “Ananı sırtına yükleyip üç kez Kâbe’ye götürsen de borcunu ödemiş olmazsın.”
- “Anaya asi gelen onmaz.”
- “Anaya babaya hizmet, Tanrı’ya ibadet.”
- “Anne babana nasıl hürmet edersen kendin de aynısını görürsün.”
- “Anne babasını tanımayan Tanrı’sını tanımaz.”
- “Anne babaya hürmet Allah’a ibadet.”
- “Ata gözdür, oğul gözün ışığıdır.”

- “Ata hakkı evlâda mirastır.”
- “Ata-ana, altın kanattır.”
- “Atana hürmet eyle, oğlun sana hürmet eder.”
- “Atana nasıl bakarsan evlâdın da sana öyle bakar.”
- “Atanın duası, ananın ahı.”
- “Atanın önünden geçeni Allah sevmez.”
- “Atasına hayrı olmayanın kime ayrı olur?”
- “Baba himmet, oğul hizmet.
- “Baba ile annen Mekke ile edinendir.”
- “Baba kazanç (gelir), kardeş dayanç (destek).”
- “Baba saf, anne kap.”
- “Baba sözü elmas, dediği yerde kalmaz.”
- “Baba sözü kısmet, ana sözü rızık.”
- “Babam öldü gücüm geçti, anam öldü bahtım söndü.”
- “Babam verir yaşlılara, yaşlılar iyidir çocuklara.”
- “Babanın sözü demir, ananın sözü hamur.”
- “Babasına çektiren çocuğundan çeker.”
- “Babasına hayır etmeyen kimseye hayrı olmaz.”

Найбільше багатство для чада - це присутність його батьків. Батьки - це золоті крила для дитини. Це мир у цьому світі і в потойбічному житті. Це милосердя і благословення. Якщо дитина не поважає їхніх батьків - а предки вказують, що батьки є спадщиною дитини - якщо вона не слухається їх, не поважає їх, не прислуговується їм з радістю, не проявляє співчуття і милосердя, то вона буде позбавлена цього. Вислови турків, такі як "Хто не знає своїх старших, той не знає свого Аллаха", "Аллах не любить того, хто обминає своїх предків", "Мати задоволена, батько задоволений, пророк задоволений", а також слова Пророка Мухаммада, які часто згадують про право батьків: "Згода Аллаха - у згоді батьків. Гнів Аллаха - у гніві батьків".

Фразеологічні вирази пов'язані зі стосунками дітей з родичами (amca - dayı, hala - teyze):

- "Emmim, dayım hepsinden aldım payım."
- "Er dayıya, kız bibiye çeker."
- "Er yiğit dayıya çeker."
- "Faydasız kardeşten yeğen, çakmaksız tüfekten söven yeğdir."
- "Hanım kız halasına benzer, iyi oğlan dayısına."
- "Dayı görmemiş, zanneder ki Şahkulu da bir dayıdır."
- "Dayı ile dağ dolan, amca ile bağ dolanma."
- "Dayının beyi olacağına babanın kulu ol."
- "Dayısı olan oğlanın başı diktir."
- "Kel kız, teyzesinin saçıyla övünür."
- "Oğlan dayıya çeker, kız halaya."
- "Teyze anne yarısıdır."

2.3. Стосунки молодшого і старшого покоління (дідусі, бабусі і внуки)

Коли розширені сім'ї були більш поширеними, в одному будинку жили три покоління: чоловік і дружина, їхні діти і батьки з одного боку. Однак стосунки між бабусями і дідусями, які є найстаршими в родині, та онуками, які є наймолодшими, не відображені в турецьких прислів'ях. Як правило, діти дуже люблять своїх бабусь і дідусів, тому що вони дуже опікуються своїми онуками, завжди купують щось у подарунок дітям і роблять їм приємне: "Yağmur yağar taş üstüne, torun ne der baş üstüne". - Хоч дощ, хоч злива, а онукам завжди раді". Оскільки онуки є наймолодшими членами сім'ї, їх дуже люблять незалежно від того, хлопчики це чи дівчатка: "Син сина - милий, дочка садок - троянда". Син сина, тобто онук, народжений від сина, називається синівським медом. Якщо бабуся не любить свою невістку, вона може сказати про онука: "Yavrumun yavrusu, yarısı da uılanın yavrusu. - Він наполовину від моєї дитини, а наполовину від змії". У фразеологізмі "Üzümün iyisi denedir, kadının iyisi nenedir". - Найкращий з винограду - це

виноград, найкраща з жінок - це бабуся" вказує на те, що бабуся - найулюбленіша жінка в домі. Бабусі та дідусі також дуже жертівні, готові прийти на допомогу кожному, навіть якщо самі перебувають у скрутному становищі: "Kendi muhtaç dede, herkese himmet ede. - Дідусь сам у біді, то всім допомагає". Однак погана поведінка людини може вплинути не лише на найближчих, але й на онуків: "Dede koruk yer, torununun dişi kamaşır". - Дід їсть жовч, а в онука зуби сліпучі".

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Отже, ретельно проаналізувавши вищезгадані фразеологізми на тему "сім'я", а також враховуючи вирази, що містять компоненти, пов'язані з членами родини, можемо зробити висновок про багатство та унікальність фразеології турецької мови. Ці вислови не лише відображають складні взаємини в сім'ї, але й розкривають глибинні культурні та соціальні цінності. Турецькі фразеологізми надають нам можливість краще розуміти не лише сімейні взаємини, але й саму турецьку культуру.

У турецькій мові кількість ідіом та фразеологічних зворотів про взаємодію між членами сім'ї є досить великою. Така ситуація свідчить про те, що турецький народ надає великого значення стосункам у родині. Всього було знайдено та проаналізовано 49 прикладів (46 прикладів прислів'їв та 3 ідіоми) про стосунки та взаємодію між чоловіком та дружиною. 2 ідіоми описують лише подружжя, і обидві є іменниками. Більшість проаналізованих прислів'їв дають інформацію про те, якими повинні або не повинні бути стосунки між подружжям, а також дають поради щодо деяких питань, таких як поведінка дружини відповідно до чоловіка, вірність подружжя один одному. Згідно з цими прислів'ями, найголовніше в шлюбному союзі - щоб подружжя поважало і любило один одного, дружина слухалася чоловіка, а чоловік і дружина добре ставилися один до одного. Якщо ці умови виконуються, то і в сім'ї, і між подружжям пануватиме щастя. У турецьких прислів'ях та ідіомах Туреччини можна побачити, що стосунки між батьками

та дітьми дуже багато обговорюються. Всього було проаналізовано 92 прислів'я та 6 фразеологічних зворотів на цю тему. Згідно з цими фольклорними прикладами, немає людей, які б так любили, виявляли прихильність і йшли на жертви, як батьки; один з найважливіших обов'язків батьків - виховувати дітей і розвивати їхню особистість; обов'язок дітей - поважати своїх батьків, прислухатися до їхніх слів і підтримувати їх. Діти не завжди виявляють вдячність своїм батькам і не вміють приносити в жертву стільки ж, скільки вони. Діти дуже схожі на своїх батьків, і вони завжди є для них найкрасивішими і найкращими дітьми. Серед проаналізованих прикладів є як декларативні, так і дорадчі, повчальні вислови. Також є 17 фразеологічних одиниць про взаємодію між братами та сестрами. Брати і сестри є найближчими людьми один для одного і дуже залежать один від одного, особливо коли їхні батьки відсутні. Хоча між ними іноді трапляються сварки, спорідненість і близькість завжди переважають над усілякими негативами. Всього було знайдено 73 вислови про взаємодію родичів: 8 ідіом та 65 прислів'їв. Знайдені та проаналізовані нами фразеологізми та ідіоми зображують спілкування між родичами, взаємозв'язок та взаємодію між ними. Вони також підкреслюють важливість спорідненості. Хоча стосунки між людьми, які пов'язані шлюбом, не завжди ідеальні (наприклад, стосунки між нареченою і свекрухою, нареченим і сім'єю дівчини, стосунки між родичами), спорідненість є дуже важливою, і між родичами повинні бути повага і любов.

ВИСНОВКИ

Фразеологізми та ідіоми - це особливі мовні одиниці, що відображають світогляд і багатовіковий досвід народів, які розмовляють різними мовами. Ці звороти, які зазвичай мають дещо відмінне від буквального значення та цікаву структуру, складають основу фразеології - ідіоматики. Фразеологізми та прислів'я несуть у собі та відображають національно-культурні елементи мови, тому їх вивчення дає можливість побачити зв'язок між мовою та менталітетом і світоглядом народу, який розмовляє цією мовою. Хоча сім'я

є інститутом, притаманним кожній культурі, в кожній нації вона сприймається по-різному, несе в собі характеристики, притаманні саме цій культурі, і сприймається по-різному. У цьому дослідженні скарбниця ідіом та фразеологізмів турецької мови, яка містить знання та досвід турецького народу про сім'ю, членів сім'ї та стосунки в сім'ї, обговорюється, збирається та аналізується за певними розділами. Для того, щоб наблизитися і заглибитися в тему дипломної роботи, необхідно зрозуміти тип сім'ї турків. Для цього, по-перше, корисно перерахувати існуючі у світі типи сім'ї та шлюбу і вказати їхні характеристики. Сім'я у вузькому розумінні (нуклеарна сім'я) починається зі шлюбу, тому в цьому дослідженні спочатку приділено увагу поняттю шлюбу і типам шлюбу. Шлюбний союз - це союз, утворений людьми, які бажають спільно проживати, створити сім'ю, народжувати та виховувати дітей. Мета шлюбного союзу і сім'ї - служити життю, тобто продовжувати рід сім'ї і рід людський взагалі. Оскільки шлюб є суспільно-історичним інститутом, то в різних географічних регіонах і в різний час виникли різні типи шлюбу: груповий шлюб, полігамія і моногамія за кількістю подружжя; матрилокальний, патрілокальний і неолокальний за місцем проживання подружньої пари; ендогамія і екзогамія за групою, з якої обирається подружжя. Сім'я - це мала спільнота людей, пов'язаних шлюбом і кровною спорідненістю, яка має специфічні біологічні, соціальні та культурні характеристики. Рід - ширше поняття, ніж сім'я; воно включає такі категорії, як спорідненість (ступінь близькості через шлюб) і спорідненість (ступінь близькості через кровну спорідненість). Поняття сім'ї було предметом соціологічних досліджень і на сьогоднішній день існує безліч класифікацій типів сімей: за кількістю членів (нуклеарна і розширена); за кількістю дітей в сім'ї (бездітна, одnodітна, малодітна і багатодітна); за владними відносинами (матріархальна і патріархальна); за розподілом сімейних ролей (традиційна і егалітарна сім'я) та інші. Водночас кожна сім'я має як національні, так і універсальні характеристики: емоційну основу, виховний вплив, обмежений розмір, відповідальність членів, є осередком

суспільства, а також постійний і тимчасовий характер. Можна сказати, що фразеологія, яка відображає розуміння сім'ї та родинних зв'язків, є одночасно універсальною та національною. Універсальність фразеологічних зворотів проявляється в тому, що вони можуть бути використані в будь-якій культурі; так, багато турецьких прислів'їв мають повні або часткові еквіваленти в інших мовах. Водночас унікальність наведених виразів та ідіом полягає в тому, що вони відображають спосіб життя та світогляд певної нації та культури. Таким чином, ідіоми та прислів'я, які не мають еквівалентів в інших мовах, несуть в собі лише закодовану інформацію про сімейні уявлення, тип сім'ї, сімейну організацію етнічної групи, яка розмовляє даною мовою. Загальновідомо, що турецька мова дуже багата на фразеологічні звороти та ідіоми. Тому не дивно, що кількість таких зворотів, пов'язаних із сім'єю та спорідненістю, також дуже велика. Для цього дослідження було виявлено та класифіковано за тематикою 575 висловів (88 ідіом та 487 прислів'їв). Той факт, що кількість ідіом є такою великою, з одного боку, пояснюється тим, що багато прислів'їв мають один або кілька варіантів, а з іншого боку, свідчить про те, що сім'я є надзвичайно важливою в турецькій культурі, і з цієї причини вона присутня не тільки в повсякденному житті, але й у прислів'ях та ідіомах. Розділ I нашого дослідження відкриває двері в глибини фразеології з компонентом «сім'я» у турецькій мові, проливаючи світло на теоретичні основи та методологічні підходи до вивчення цього складного явища. Завдяки визначенню фразеологізмів та їхніх функцій ми зрозуміли, що вони є не лише лексичними одиницями, але й важливими культурними та ідентифікаційними складниками мови. Класифікація фразеологізмів дозволила систематизувати їх та зробити аналіз більш структурованим, а методологія вивчення фразеологізмів визначила ефективні підходи до їхнього аналізу та інтерпретації.

Аналіз фразеологізмів з компонентом «сім'я» виявив різноманітні структурно-семантичні характеристики, що свідчать про їхню важливість та значення у мовленнєвому процесі. Класифікація цих виразів за семантичними відтінками дозволяє

глибше розуміти їхню внутрішню логіку та значення в контексті культурного спадку. Дослідження саме цієї теми відкриває широкі можливості для подальшого вивчення фразеології з компонентом «сім'я» у турецькій мові. Дослідження, які були проведені у першому розділі надають необхідні теоретичні засади та методологічні інструменти для розкриття складних взаємозв'язків між мовою, культурою та ідентичністю. У подальших розділах та підрозділах нашого дослідження ми зосередимося на конкретних фразеологічних одиницях з компонентом «сім'я», проведемо їхній детальний аналіз та розкриємо їхню роль у вираженні сімейних цінностей та відносин у турецькому суспільстві. За результатами дослідження, представленого у вказаному розділі, можна зробити кілька висновків:

1. Методологія дослідження фразеології постійно розвивається, включаючи створення нових методів та вдосконалення існуючих. Цей процес є важливим для глибшого розуміння природи фразеологічних одиниць.
2. Широкий спектр методів дослідження фразеології дозволяє науковцям розкрити різні аспекти цього явища. Варіативність підходів використання свідчить про складність та багатогранність фразеологічних одиниць.
3. Комплексний підхід до дослідження фразеології, який поєднує переваги різних методів, дозволяє отримати більш повне розуміння об'єкта дослідження. Такий підхід враховує різноманітність фразеологічних одиниць та сприяє глибшому аналізу.
4. Наявність багатьох методів дослідження ставить під сумнів чіткість розмежування фразеологічних одиниць від слів загального вжитку. Це вказує на складність завдання визначення фразеологічності мовних одиниць та потребу у ретельному аналізі.

5. Важливим аспектом дослідження фразеології є врахування контексту та зв'язку фразеологічних одиниць з іншими мовними елементами. Це допомагає виявити семантичну стійкість фразеологічних одиниць та їхнє місце у мовній системі.

Отже, висновки зазначають на постійний розвиток методів дослідження фразеології, важність комплексного підходу та складність завдання визначення фразеологічних одиниць у мові.

ÖZET

Türkiye Türkçesinde bulunan atasözleri ve deyimlerin incelenmesi, aile ve akrabalık kavramlarının Türk kültüründeki yansımalarını anlamak için önemli bir araçtır. Atasözleri ve deyimler, dilin derinliklerinde saklı olan kültürel ve sosyal değerleri yansıtır. Bu araştırma, bu atasözleri ve deyimlerin aile ve akrabalıkla ilgili unsurları içerdiğini ve Türk kültüründeki aile yapısını ve ilişkilerini yansıttığını göstermektedir. Atasözleri ve

deyimler, aile içindeki ilişkilerin dinamiklerini ve önemini vurgular. Ailedeki karşılıklı sevgi, saygı ve sorumluluk gibi değerleri ifade ederler. Ailedeki anne, baba, çocuk ilişkileri atasözleri ve deyimlerde sıkça yer bulur. Bu, aile içindeki hiyerarşi ve ilişkilerin karmaşıklığını yansıtır. Atasözleri ve deyimler, aile içindeki rol ve sorumlulukların önemini vurgular. Örneğin, "Baba sofrası, ana kucağı" deyimini, ailenin merkezindeki baba ve annenin rolünü vurgular. Aile içindeki iletişim ve dayanışma, atasözleri ve deyimlerde sıkça vurgulanır. "Akraba ile her gün bayram değildir" atasözü, aile içindeki ilişkilerin her zaman kolay olmadığını ifade eder. Atasözleri ve deyimler, ailedeki değerleri ve gelenekleri korumanın önemini vurgular. "Ata mirası" gibi deyimler, ailedeki geçmişten gelen değerleri ifade eder. Aile içindeki çatışmalar ve sorunlar da atasözleri ve deyimlerde yer bulur. Bu, aile içindeki gerilimlerin ve zorlukların evrensel olduğunu gösterir. Atasözleri ve deyimler, ailedeki cinsiyet rolleri ve beklentileriyle ilgili olarak da bilgi verir. Bu, aile içindeki kadın ve erkek rollerinin ve beklentilerinin nasıl şekillendiğini gösterir. Araştırma, Türk kültüründeki aile anlayışının derinliklerine inmek ve bu kültürel mirası anlamak için önemli bir kaynaktır. Bu, aile ve akrabalık kavramlarının Türk toplumundaki yerini ve önemini daha iyi anlamamıza yardımcı olur.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Камінська, В. С. (2011). Теоретичні дослідження фразеологічних одиниць у сучасній лінгвістиці.
2. Власенко, Л. В., & Тригуб, І. П. (2019). Фразеологічні одиниці та їх класифікація. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 39(3), 10-13.
3. Hamşioğlu, Ş. (2020). Çocuk temalı Türk atasözleri ve deyimleri (Derleme ve tahlil) (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University (Turkey)).
4. Чайківська, В. І. (2022). Структурно-семантичні особливості вербалізації концепту СІМЯ у турецькій фраземіці.
5. Koçak, M. U. N. A. M. M. E. T., & YEŞİL, Y. (2016). Deyimler Bağlamında Türk ve Alman Aile Hayatı. 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(15), 179-188.
6. Özkan, B., & Gündoğdu, A. E. (2011). TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA TÜRKÇEDE ATASÖZLERİ VE DEYİMLER. Electronic Turkish Studies, 6(3).
7. Borodavchenko, V. (2018). Türkiye Türkçesi atasözleri ve deyimlerinde aile ve akrabalık anlayışı (Master's thesis, Uludağ Üniversitesi).
8. Hamşioğlu, Ş. (2020). Çocuk temalı Türk atasözleri ve deyimleri (Derleme ve tahlil) (Doctoral dissertation, Necmettin Erbakan University (Turkey)).